

GODIŠNJAK ZA ZNANSTVENA ISTRAŽIVANJA ZAVODA ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH HRVATA, 9(2017).

Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice u ovom broju donosi raznoliku kulturnu povijest Hrvata u Vojvodini. Kako je napisao Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, sadržaj *Godišnjaka* podijeljen je u pet tematskih cjelina, pri čemu su kriteriji podjele bile znanstvene discipline, tj. područja znanosti. Riječ je o društvenim i humanističkim znanostima koje su od značaja za očuvanje i razvoj nacionalne svijesti, napisao je Žigmanov. Pored povijesti, ovdje se još ubrajaju i sociokulturna antropologija i etnologija te književne znanosti, pravo i politologija.

U prvom dijelu povijesnih znanosti opisani su prostori, procesi i događaji koji se odnose na prošlost vojvođanskih Hrvata. Vladimir Nimčević napisao je prinos i teorijsko-metodološki pristup proučavanju povijesti obitelji Sučić, ponajprije podatke o Luki st. Sučiću (1648.–1705.) i Luki ml. Sučiću (1711.–1747.). Njegov uradak predstavlja rezultat višemjesečnog istraživanja dokumenata iz arhivskih fondova u Povijesnom arhivu Subotica i Arhivu Vojvodine u Novom Sadu. Njegova je namjena znanstvenoj i široj javnosti približiti izvore koji se tiču povijesti obitelji Sučić do konca prve polovice 18. st. Ladislav Heka u svom je radu pisao o Hrvatsko-ugarskoj nagodbi, ideji integralnoga jugoslavenstva i „mađaronima“. U radu se bavio analizom prilika u Hrvatskoj i Ugarskoj prije i u vrijeme usvajanja Nagodbe, kao i razlozima za njezino donošenje. O hrvatskim naseljima u okolici Budimpešte i Kalače krajem 19. st. izvještava nas Robert Skenderović. U svojem radu on je nastojao na temelju pisanja u subotičkom listu Neven i na temelju druge literature zaključiti što su sami podunavski Hrvati pisali o stanovnicima tih naselja krajem 19. st. Autor Stevan Mačković donosi opise arhivske građe iz Ureda gradskog kapetana 1919. godine. Ured gradskog kapetana jedan je od odjela koji u Povijesnom arhivu Subotica čine fond *Senat grada Subotice 1918.–1941.* Građa i njezini opisi iz prve poslijeratne godine dobro ilustriraju promjene uprave u cijelom društvu, a osobito u jednoj od ključnih grana vlasti – policiji (kapetaniji). Mario Bara pisao je o organiziranju i djelovanju Seljačke sloge u Bačkoj i Banatu, pri čemu se ističe činjenica da je Seljačka sloga bila sastavni dio šireg nacionalnog i socijalnog pokreta koji je predvodila Hrvatska seljačka stranka (HSS).

Unatoč kratkom djelovanju, društvo je ostavilo trajan trag u kolektivnoj memoriji mjesnog bratstva. Tomislav Žigman u svojem je radu *15 godina od osnutka Novinsko-izdavačke ustanove Hrvatska riječ (2002.–2017.)* prikazao suvremenu povijest novinstva u tiskanim medijima Hrvata u Vojvodini, a usto je prikazao i sve najvažnije događaje u povijesti *Novinsko-izdavačke ustanove Hrvatska riječ* koja je utemeljena 2002. godine.

U okviru pravnih i politoloških znanosti Darko Baštovanović pisao je o identitetu hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji kroz prizmu pristupanja Srbije Europskoj uniji. Autor je istaknuo da hrvatska nacionalna manjina u Republici Srbiji predstavlja novu nacionalnu zajednicu koja je status manjinske zajednice stekla tek nakon listopadskih promjena 2000. godine te se i dalje nalazi u procesu izgradnje svojih institucija, manjinske infrastrukture i kapaciteta. Iz povijesti književnosti samo jedan rad napisao je Slaven Bačić koji je pisao o jednoj zabranjenoj knjizi o narodnom preporodu bunjevačkih i šokačkih Hrvata. U radu autor donosi izvatke iz korespondencije Geze Kikića koja se odnosi na prvi tom njegova *Zbornika o preporodu bunjevačko-šokačkih Hrvata*, koji je predan u tisak u studenome 1971. godine, ali je zabranjen i slog mu je uništen nakon sjednice CK SKJ u Karadorđevu početkom prosinca iste godine.

U okviru sociokulturne antropologije i etnologije nalazi se pet znanstvenih radova. Autorica Marina Balažev u radu *Šokica i njezin svijet* prikazuje osnovne elemente života Hrvatica (subidentitetske odrednice Šokica) u dvama selima u Bačkoj (Vojvodina, Srbija). Više od deset kazivačica govori o važnijim životnim trenucima: rođenju, djetinjstvu, mladenaštvu, školovanju (ili izostanku istoga), braku. Rad pokazuje kako je ženin život bio ograničen malim brojem uloga koje su se ostvarivale ponajviše u obitelji. Promjenom društvenih okolnosti nakon Drugog svjetskog rata, a posebice šezdesetih godina 20. st., i ženine se uloge mijenjaju. Znanstveni članak *Osnovne karakteristike šokačkih kuća nabijača i njihova sudbina u naseljima Bač, Plavna i Bođani* napisala je autorica Klara Tončić. Autorica u radu istražuje karakteristične oblike tradicijskog graditeljstva u selima Plavna i Bođani i u gradu Bač u Vojvodini. To su kuće nabijače koje svojstvenim načinom gradnje i korištenim materijalom tvore vrijedan dio materijalne kulture ovoga područja. Cijeli rad ilustriran je bogatim fotografskim materijalom. Klara Zečević Bogojević pisala je o aspektima suvremenog glazbenog života Hrvata u Srijemu, gdje je glazba shvaćena kao svojevrsni simbol identiteta pojedinaca, ali i njihove zajednice. Autorica u radu prikazuje aspekte glazbenog života hrvatske zajednice na području Srijema. Cilj je rada predstaviti narativ o glazbi na ovome području, nastaloj na temelju kazivanja sugovornika koji su na različite načine uključeni u kontekst glazbenog postojanja. Sugovornici su shvaćeni kao etnografski subjekt istraživanja. Ines Suic opisuje hodočašće srijemskih Hrvata na Velike Tekije 5. kolovoza prema iskazima kazivača, a sama autorica koristi se metodom promatranja i sudjelovanja 2017. godine. Hodočašće je među srijemskim Hrvatima izraz

pučke pobožnosti, a crkva Snježne Gospe na Tekijama mjesto je iznimne religijske važnosti za katolike koji žive na ovom području te mjesto međureligijskog i međuetničkog dijaloga. Autorica Sindy Vuković u svojem je radu analizirala posmrtni običaje Hrvata iz Srijema. Istražena su tri lokaliteta – Petrovaradin, Sot i Golubinci – u sklopu kolegija Prakse terenskog istraživanja pod vodstvom profesorice dr. sc. Milane Černelić. Svrha istraživanja bila je utvrditi na koji se način posmrtni običaji i obredi, kao tradicijski oblici simboličkog ponašanja, manifestiraju unutar istraživane kulture, koje sve dimenzije obuhvaćaju i u kojoj se mjeri i dalje prakticiraju. U dijelu naslovljenom Ekohistorija i svakodnevni život autor Marko Tučakov piše o odnosu stanovnika Berega spram svojeg okoliša na primjerima odnosa spram triju vrsta sinantropnih vrsta ptica. O Šokcima u Podunavlju bibliografski izvještava autorica Katarina Čeliković, koja donosi bibliografski popis monografskih publikacija i članaka u zbornicima, kalendarima i drugim periodičnim publikacijama objavljenim u razdoblju od 1882. do 2018. godine, a koji se odnose na raznovrsne segmente društvenog i kulturnog života Šokaca – subetničke skupine Hrvata u Podunavlju, Vojvodini i u graničnim mjestima u Mađarskoj kao što je Santovo.

U završnom dijelu knjige objavljeno je deset prikaza knjiga koje su tematski interdisciplinarne i tiču se različitih tema, počevši od franjevačke crkve i samostana sv. Mihovila u Subotici, Pravnog fakulteta u Subotici, identiteta i kulture Bunjevaca, zbornika radova o značajnim ličnostima za Hrvate u Vojvodini i dr. U tom završnom dijelu prikazana su sva publicistička i znanstvena djela o Hrvatima u Vojvodini objavljena tijekom 2016. godine.

Godišnjak na znanstven način pristupa svim temama koje su vezane uz Hrvate u Vojvodini i zanimljivo interpretira različite segmente njihove povijesti, ali i njihova načina života i stvaranja. Znanstveni pristup temama ostvaren je znanstvenom metodologijom te će svatko od čitatelja u *Godišnjaku* pronaći barem jednu temu o kojoj može mnogo saznati i naučiti.

Kristina Silaj